

Uchwała Rady Młodych Naukowców nr VI/2

z dnia 15 maja 2018 r.

dotycząca projektu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

(projekt ustawy z dnia 26 marca 2018 r.)

Na podstawie § 3 pkt 2 Zarządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 marca 2018 r. w sprawie powołania zespołu doradczego – Rady Młodych Naukowców (Dz. Urz. MNiSW poz. 9) w zw. z art. 52 ust. 4 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz.U. z 2018 r. poz. 87 t.j.) Rada Młodych Naukowców uchwała, co następuje:

§ 1

Rada Młodych Naukowców popiera główne kierunki reformy systemu prawa o nauce i szkolnictwie wyższym w Polsce.

§ 2

Rada Młodych Naukowców jednocześnie za wskazane i uzasadnione uznaje doskonalenie projektu ustawy wedle uwag do projektu ujętych w Załączniku nr 1.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Młodych Naukowców



dr hab. inż. Michał Niezabitowski

Załącznik nr 1

do uchwały Rady Młodych Naukowców nr VI/2 z dnia 15 maja 2018 r.

I. Uwagi ogólne

Rada Młodych Naukowców (RMN) z uznaniem i aprobatą odnosi się do głównych zmian proponowanych w projekcie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 26 marca 2018 r. Jesteśmy przekonani, że wyrażone w niej rozwiązania będą przełomowym wsparciem dla młodych naukowców, których rozwój naukowy jest aktualnie utrudniony. Niewątpliwie przewodnie założenia projektu ustawy rozwiązują wiele problemów sygnalizowanych od wielu lat przez środowisko akademickie.

Na podkreślenie zasługuje, że Rada Młodych Naukowców z entuzjazmem przychyliła się do wszelkich działań, które mają na celu poprawę jakości kształcenia doktorantów i zwiększania ich kompetencji na arenie międzynarodowej, a także motywowanie ich do podejmowania bliższej współpracy z gospodarką. Utworzenie szkół doktorskich, będących jednym z najważniejszych punktów reformy nauki i szkolnictwa wyższego, w znaczący sposób poprawia obecnie istniejącą sytuację doktorantów. Szczególnie pozytywnymi propozycjami zmian są: wprowadzenie powszechnego systemu stypendialnego dla doktorantów, umożliwienie im korzystania z urlopów macierzyńskich, ojcowskich i rodzicielskich w pełnym wymiarze, ocena śródkresowa oraz upublicznienie rozpraw doktorskich.

Uwagę Rady Młodych Naukowców zwraca również zagadnienie komercjalizacji wyników badań, ponieważ stała i efektywna współpraca przedsiębiorstw z przedstawicielami środowisk naukowych jest ważnym elementem gospodarczej konkurencyjności Polski. Dlatego też, Rada Młodych Naukowców popiera deregulację przepisów dotyczących komercjalizacji wyników działalności naukowej. Bez wątplenia uczelnie powinny mieć większą autonomię w kształtowaniu systemu komercjalizacji, a uregulowania prawne powinny przyczynić się do usprawnienia współpracy nauki z otoczeniem gospodarczym i społeczno-kulturalnym.

Powyższe uwagi do procedowanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce przekonują, iż możliwe i uzasadnione jest doskonalenie aktualnego kształtu projektu w taki sposób, aby pełniej odpowiadał on potrzebom społeczności młodych polskich uczonych. Dlatego w przedkładanym dokumencie zwracamy uwagę na newralgiczne dla młodych badaczy regulacje, które w naszej ocenie wymagają weryfikacji i podjęcia próby wypracowania bardziej satysfakcjonujących rozwiązań. Z tej przyczyny uwagi szczegółowe podzielono na 5 bloków tematycznych: szkoły doktorskie; procedura habilitacyjna; młodzi naukowcy w organach uczelni, instytucjach przedstawicielskich w środowiskach szkolnictwa wyższego i nauki oraz organach pomocniczych ministra; młodzi naukowcy jako pracownicy uczelni; komercjalizacja wyników badań.

Rada Młodych Naukowców żywi nadzieję, że opinie wyrażone w poniższych, szczegółowych punktach załącznika do uchwały Rady Młodych Naukowców nr VI/2, przyczynią się do podniesienia poziomu polskiego szkolnictwa wyższego oraz nauki.

II. Uwagi szczegółowe

A. Szkoły doktorskie

1. Znajomość nowożytnego języka obcego

W aktualnie obowiązujących przepisach istnieje wymóg znajomości języka obcego, ale jest on często pomijany, ponieważ posiadanie certyfikatu nie jest obowiązkowe. Dlatego zdaniem RMN znajomość języka obcego na poziomie C1 powinna być potwierdzona zewnętrznym (pozauczelnianym) certyfikatem powszechnie uznawanym na świecie lub testem typu „Quick Placement” (odpowiednim dla jednostki doktoryzującej) przeprowadzanym przez jednostkę uczelnianą właściwą w zakresie języków obcych. Dodatkowo nie ma w projekcie ustawy informacji, kto ponosi koszt uzyskania certyfikatu lub przeprowadzenia testów językowych. Wobec powyższych argumentów, zdaniem Rady Młodych Naukowców art. 186 ust. 1 pkt 2 należy uzupełnić o następujące doprecyzowanie:

potwierdzone zewnętrznym certyfikatem uznawanym powszechnie na świecie lub przeprowadzeniem testu typu „Quick Placement”, których koszty uzyskania lub przeprowadzenia pokrywa jednostka doktoryzująca.

2. Promotorzy przedstawicielami różnych dyscyplin naukowych

Dbając o interdyscyplinarność w badaniach naukowych związanych z przygotowywanymi przez doktorantów rozprawami oraz kształcenie zaawansowanych kompetencji transferowalnych RMN jest zdania, że w art. 190 powinien się znaleźć przepis stanowiący, że promotorzy muszą być przedstawicielami różnych dyscyplin naukowych. Przepis nie powinien jednocześnie dotyczyć obszaru sztuki, w których interdyscyplinarność nie zawsze jest możliwa i pożądana.

3. Promotor i promotor pomocniczy ze stopniem doktora

Obecnie projekt ustawy nie przewiduje osoby w charakterze „promotora pomocniczego”, czyli osoby, która nie posiada jeszcze stopnia doktora habilitowanego, ani też pełnienia funkcji promotora przez osobę ze stopniem naukowym doktora przed habilitacją. Funkcja „promotora pomocniczego” jest znana na świecie (np. Dania, Holandia, Francja, Skandynawia, USA, Kanada), była do tej pory również praktykowana w Polsce i dotyczy ona przede wszystkim osób ze stopniem doktora, gdyż habilitacje nie są powszechne w systemie szkolnictwa wyższego. Dodatkowo są to często osoby odznaczające się dorobkiem o randze międzynarodowej i posiadające własny grant badawczy, w którym zatrudnienie znajdują właśnie doktoranci.

Dbając o rozwój umiejętności oraz dorobku naukowców na początku kariery naukowej, zdaniem RMN funkcja „promotora pomocniczego”, a także promotora niebędącego doktorem habilitowanym, powinna być zapisana w ustawie, aby umożliwić pełnienie tych funkcji przez osoby przed uzyskaniem kolejnych stopni i tytułów naukowych. Z tej przyczyny RMN proponuje następujące zmiany w art. 190:

Promotorem może być osoba ze stopniem doktora, jeśli odznacza się dorobkiem o randze międzynarodowej i kieruje bądź będzie kierować grantem badawczym, w którego realizację będzie zaangażowany doktorant w ramach swojej pracy doktorskiej.

oraz

Promotorem pomocniczym może być osoba ze stopniem doktora, będąca przedstawicielem innej dyscypliny naukowej, jeśli odznacza się dorobkiem o randze międzynarodowej oraz kierowała bądź kieruje grantem o tematyce związanej z rozprawą doktorską doktoranta.

4. Skład komisji oceny śródkresowej doktoranta

RMN rozumie, że ocena śródkresowa doktoranta staje się jednocześnie oceną jego promotora/promotorów. Jednak naszym zdaniem należy brać pod uwagę opinię promotora oraz jego subiektywną ocenę postępów doktoranta, ponieważ jako promotor jest osobą najbliższą z doktorantem pracującą. Jednym z punktów oceny śródkresowej jest sprawdzenie postępów prac w oparciu o indywidualny plan badań. Może zaistnieć sytuacja, w której, pomimo wykonywania przez doktoranta zaplanowanych prac badawczych, postępy nie są tak szybkie, jak to pierwotnie zakładano. Niezbędne jest w takim przypadku uzyskanie dodatkowej informacji o przyczynach potencjalnych opóźnień.

Ponadto RMN uważa, że ocena śródkresowa powinna być przeprowadzana przez komisję, w skład której wchodzi 3 osoby, w tym co najmniej 2 osoby (zamiast 1 osoby proponowanej w projekcie ustawy) posiadające stopień doktora habilitowanego lub tytuł profesora w dyscyplinie, w której przygotowywana jest rozprawa doktorska, zatrudnione poza podmiotem prowadzącym szkołę doktorską. Komisję tę powinna wybierać RDN, aby zapewnić większą obiektywność oceny.

W świetle powyższego Rada Młodych Naukowców proponuje zmianę art. 202 ust. 4 w sposób następujący:

Ocena śródkresowa jest przeprowadzana przez komisję, w skład której wchodzi 3 osoby, w tym co najmniej 2 osoby posiadające stopień doktora habilitowanego lub tytuł profesora w dyscyplinie, w której przygotowywana jest rozprawa doktorska, zatrudnione poza podmiotem prowadzącym szkołę doktorską. Promotor nie może być członkiem komisji, ale przedstawia jej pisemną opinię dotyczącą postępów doktoranta.

5. Regulamin szkoły doktorskiej

W ocenie Rady Młodych Naukowców należy doprecyzować, czy regulamin szkoły doktorskiej jest ustalany dla specyficznej szkoły doktorskiej (np. utworzonej w ramach dwóch

dyscyplin: chemia i biologia), czy jest wspólny dla wszystkich szkół doktorskich w ramach danej jednostki doktoryzującej.

Co więcej, szkoła doktorska powinna być prowadzona przez osoby posiadające znaczący dorobek naukowy w postaci publikacji o randze międzynarodowej, doświadczenie w prowadzeniu własnych projektów badawczych oraz we współpracy międzynarodowej. Dlatego RMN postuluje o uszczegółowienie przepisów poprzez następującą modyfikację przepisu art. 205 ust. 2:

Ogólny regulamin szkół doktorskich jednostki doktoryzującej uchwała senat albo rada naukowa co najmniej na 5 miesięcy przed rozpoczęciem roku akademickiego, o którym mowa w art. 66.

6. Stypendium doktoranckie

Zdaniem RMN niepokojącym jest fakt, iż wprowadzenie podwyższonego stypendium dla każdego doktoranta może przyczynić się do zmniejszania ich liczby. Ponadto uważamy, że należy umożliwić włączenie do szkół doktorskich doktorantów opłacanych z grantów, a nie posiadających bezpośredniego finansowania ze szkoły doktorskiej. Przyjęcie takiego rozwiązania pozwoli na optymalne wykorzystanie dostępnych środków finansowych na badania i rozwój doktorantów.

7. Wypłata stypendium dla osób broniących rozprawę doktorską szybciej niż w 4 lata

Zdaniem RMN w projekcie ustawy brakuje projakościowej propozycji, aby doktorant, który obroni rozprawę doktorską w terminie wcześniejszym niż zakładane 4 lata, otrzymał jednorazowo wypłatę środków finansowych w wysokości stanowiącej iloczyn kwoty otrzymywanego miesięcznie stypendium (art. 209 ust. 4) oraz liczby miesięcy, o które został skrócony okres odbywania kształcenia.

8. Kształcenie doktorantów i zapewnienie finansowania prac badawczych

Zdaniem Rady Młodych Naukowców art. 201 ust. 2, mówiący o wyznaczeniu promotora w terminie do 3 miesięcy od dnia podjęcia kształcenia, jest krzywdzący dla doktoranta. W celu zapewnienia optymalnego wykorzystania czasu i zdobycia niezbędnych umiejętności przez doktoranta do prowadzenia badań naukowych na najwyższym poziomie, a także terminowe przygotowanie rozprawy doktorskiej, konieczna jest współpraca z promotorem już od pierwszych dni od podjęcia kształcenia w szkole doktorskiej. Zatem RMN proponuje, aby wzorem najlepszych uczelni na świecie wybór promotora był dokonany przed rozpoczęciem kształcenia w szkole doktorskiej.

Ponadto, w wielu dyscyplinach środki finansowe bądź dostęp do materiałów będących podstawą badań są niezbędne do prowadzenia prac badawczych. Szkoła doktorska wskazując promotora powinna zapewnić również, że takie środki i materiały promotor lub jego jednostka posiada, aby zapewnić doktorantowi ciągłość pracy naukowej. Stąd propozycja następującej zmiany art. 201 ust. 2:

Promotorzy są wyznaczani przez szkoły doktorskie w momencie ogłoszenia regulaminu rekrutacji na kolejny rok akademicki. Jednocześnie promotorzy gwarantują zapewnienie środków i materiałów na przeprowadzenie planowanych badań.

9. Dorobek promotora

Obecnie opracowywana ustawa zakłada zarówno ewaluację promotora, jak i doktoranta. Jednak brak jest wskazówek i wytycznych określających, które osoby mają wystarczające kwalifikacje, aby zostać promotorem. Zdaniem RMN ważniejszą od posiadanego stopnia czy tytułu naukowego jest aktywność naukowa w ostatnim okresie. Dlatego według RMN należy uwzględnić w ogólnych wymaganiach dla potencjalnych promotorów ich dokonania z ostatnich 5 lat, w szczególności: uzyskane granty na badania własne, udział w projektach międzynarodowych, publikacje w czasopiśmie o zasięgu międzynarodowym oraz inne nagrody. Zapewni to wysoką jakość kształcenia przyszłych

doktorantów i więcej pozytywnych ocen śródkresowych. Z tej przyczyny RMN proponuje następująco zmienić art. 190 ust. 6 projektu ustawy:

Promotorem nie może zostać osoba, która w okresie ostatnich 5 lat: (...)

3) nie była kierownikiem projektu badawczego lub nie była uczestnikiem projektu międzynarodowego,

4) nie wykazała się znaczącym dorobkiem naukowym.

10. Przerwa wypoczynkowa dla doktorantów

RMN w pełni zgadza się, że przepis o ośmioletniej przerwie wypoczynkowej dla doktorantów jest właściwą propozycją. Jednak ze względu na dość powszechne nierespektowanie tego prawa, RMN proponuje, aby ten punkt art. 208 uzupełnić o następujące założenia:

Doktorant w porozumieniu z promotorem planuje przerwę wypoczynkową z wyprzedzeniem na pół roku naprzód, jak to jest zwyczajowo robione w przypadku pracowników etatowych. Doktorant ma prawo, a promotor obowiązek, do zapewnienia minimum dwóch 2-tygodniowych przerw wypoczynkowych w roku.

11. Recenzenci rozprawy doktorskiej

Rada Młodych Naukowców uważa, że zwiększenie doskonałości naukowej w Polsce musi stanowić jeden z poważniejszych priorytetów na każdym etapie rozwoju naukowego. Dlatego RMN podtrzymuje swój postulat, aby co najmniej jeden z trzech recenzentów rozprawy doktorskiej był recenzentem afiliowanym w renomowanej zagranicznej jednostce naukowej (Uchwała V/11 z dnia 1 czerwca 2016 r.). Proponujemy uzupełnienie art. 190 ust. 2 w sposób następujący:

... i aby co najmniej jeden z nich, w przypadku, gdy zachodzi taka możliwość, był pracownikiem

naukowym zagranicznej jednostki przyznającej stopnie naukowe doktora.

12. Prawa i obowiązki doktorantów

Pomimo, iż doktoranci mają kształcić się w szkołach doktorskich, w Uczelniach często wykonują oni pracę przypisaną pracownikom naukowym i dydaktycznym. Dlatego zdaniem RMN doktoranci powinni mieć poza obowiązującym ich regulaminem szkoły doktorskiej, w której studiują, również przypisane wybrane prawa i obowiązki dotyczące pracowników naukowo-dydaktycznych Uczelni. Wiązałoby się to z obowiązkowymi: kursami dydaktycznymi i doszkalającymi, kursami BHP właściwymi dla prowadzonych prac badawczych, przeprowadzaniem okresowych pracowniczych badań lekarskich, zapewnieniem odzieży ochronnej przy prowadzeniu prac badawczych, dostępem do jednostek dedykowanych pracownikom na przykład do spraw mobbingu. Istotne jest również ustalenie przez szkołę doktorską przepisu w regulaminie dokładnie określającego zakres obowiązków doktoranta w procesie kształcenia i prowadzonych pracach badawczych poza zadaniami związanymi z rozprawą doktorską. Dlatego proponujemy zmianę art. 205 ust. 1 tak jak następuje:

Regulamin szkoły doktorskiej określa organizację kształcenia w zakresie nieuregulowanym w ustawie, w szczególności:

- 1) sposób wyznaczania i zmiany promotora lub promotorów;*
- 2) sposób dokumentowania przebiegu kształcenia;*
- 3) sposób przeprowadzania oceny śródkresowej;*
- 4) warunki przedłużania terminu złożenia rozprawy doktorskiej;*
- 5) obowiązki doktorantów w zakresie ich udziału w procesie kształcenia studentów oraz w pracach organizacyjno-badawczych w jednostce prowadzącej szkołę doktorską;*
- 6) wybrane prawa i obowiązki pracowników naukowo-dydaktycznych tej jednostki, które przysługują również doktorantom.*

13. Wymogi uzyskania stopnia doktora

W niektórych krajach Europy Zachodniej warunkiem przystąpienia do egzaminu doktorskiego jest posiadanie co najmniej 3 publikacji w renomowanych recenzowanych czasopismach, w których doktorant jest pierwszym/wiodącym autorem. Dlatego RMN uważa, iż niezbędnym jest zwiększenie liczby artykułów opublikowanych przez doktoranta w renomowanych recenzowanych czasopismach do 2, zaznaczając przy tym, iż doktorant powinien być pierwszym, bądź wiodącym, autorem tych prac. Proponowana zmiana przyczyni się do zwiększenia konkurencyjności polskich doktorantów na arenie międzynarodowej i zwiększenia ich szans na uzyskanie np. europejskich grantów na staże podoktorskie (m. in. Marie-Curie actions). Opublikowanie wyników badań naukowych w ramach kształcenia w szkole doktorskiej jest niezbędnym elementem do uzyskania samodzielności naukowej przyszłego doktora. RMN proponuje następującą zmianę art. 186 ust. 1 pkt 3 lit. a:

2 artykuły naukowe opublikowane w renomowanych czasopismach naukowych, w których doktorant ma wiodący udział oraz które w dniu publikacji były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 268 ust. 2 pkt 2 lit. b.

14. Opinia recenzentów oceniających doktorat

Rada Młodych Naukowców uważa, że wyniki oceny śródkresowej powinny być jawne i ogólnodostępne. Przysłuży się to transparentności procedury oceniania, która powinna być zrozumiała dla wszystkich uczestniczących w tym procesie osób.

15. Urlop na czas pisania rozprawy doktorskiej

W ocenie Rady Młodych Naukowców art. 196 ust. 1 powinien dotyczyć również doktorantów niebędących pracownikami uczelni, ale będących uczestnikami szkół doktorskich. Ustawa powinna gwarantować doktorantowi:

- 1) dodatkowy urlop na przygotowanie rozprawy doktorskiej lub na przygotowanie się do obrony rozprawy doktorskiej, udzielany w terminie uzgodnionym z kierownikiem studiów doktoranckich w wymiarze 28 dni oraz

2) zwolnienie od „pracy” na obronę rozprawy doktorskiej.

16. Utrata prawa do doktoryzowania przez jednostkę

Projekt ustawy w art. 206 ust. 1 zobowiązuje podmiot, który traci prawo do kształcenia doktorantów w danej dyscyplinie do zapewnienia możliwości kontynuowania kształcenia w innej szkole doktorskiej w tej dyscyplinie lub, jeśli nie jest to możliwe, do pokrycia kosztów kształcenia w sprawie nadania stopnia doktora w trybie eksternistycznym. Projekt ustawy jednak nie doprecyzowuje, w jaki sposób jednostka tracąca prawa do doktoryzowania byłaby kontrolowana w kwestiach zapewnienia np. jak najkrótszego czasu od utraty praw do przydzielenia doktorantowi miejsca w innej szkole doktorskiej oraz nieprzerwanej ciągłości prac badawczych doktoranta pod opieką innej szkoły doktorskiej.

17. Instytucje współpracujące z uczelnią w ramach prowadzonych studiów

W odniesieniu do art. 61 ust. 1 projektu ustawy RMN proponuje, aby poszerzyć listę zawierającą typy instytucji, z którymi uczelnia może współpracować przy prowadzeniu szkół doktorskich. RMN proponuje zmianę art. 61 ust. 1 projektu ustawy w sposób następujący:

Uczelnia może prowadzić studia we współpracy z organem nadającym uprawnienie do wykonywania zawodu, organem przeprowadzającym postępowanie egzaminacyjne w ramach uzyskiwania uprawnień do wykonywania zawodu, organem samorządu zawodowego, organizacją gospodarczą, organem rejestrowym, lub innym podmiotem dającym rękojmię ich należytego prowadzenia. Zasady współpracy przy prowadzeniu studiów określa umowa zawarta w formie pisemnej.

18. Zewnętrzne narzędzia motywacyjne dla doktorantów

Projekt ustawy w obecnym kształcie nie bierze pod uwagę przyznania Diamentowego Grantu. Zdaniem RMN jest to cenne i potrzebne wyróżnienie, którego nie należałoby pomijać

w nowej ustawie. Dlatego sugerujemy wprowadzenie do ustawy przepisów gwarantujących możliwość aplikowania o ten typ finansowania badań naukowych dla przyszłych doktorantów.

19. Ocena śródkresowa

Obecnie proponowana ocena śródkresowa zakłada 2 poziomy oceny: pozytywną i negatywną. Zdaniem RMN warto byłoby przyznawać również ocenę „wyróżniającą”. Taka ocena świadczyłaby o bardzo dobrych postępach prac badawczych doktoranta i mogłaby pomagać mu w ubieganiu się o granty i stypendia. Dlatego proponujemy następującą zmianę art. 202 ust. 3:

Ocena śródkresowa kończy się wynikiem negatywnym, pozytywnym albo wyróżniającym.

20. Tryb eksternistyczny

Obecnie projekt ustawy nie bierze pod uwagę kształcenia w szkołach doktorskich osób pracujących nad doktoratem w trybie eksternistycznym. Zdaniem RMN jest to krzywdzące, gdyż szkoły doktorskie będą nastawione na rozwój oraz kształcenie doktorantów i dostęp do kursów i szkoleń powinien być możliwy dla wszystkich doktorantów. Dlatego proponujemy następującą zmianę w art. 217:

Osoba ubiegająca się o stopień doktora w trybie eksternistycznym ma możliwość odpłatnego uczestniczenia w kursach i szkoleniach oferowanych w ramach szkół doktorskich prowadzonych na danej uczelni.

21. Prowadzenie szkół doktorskich w języku angielskim

W przekonaniu Rady Młodych Naukowców konieczne jest zwiększenie rangi polskich uczonych na arenie międzynarodowej, czemu dopomóc może wprowadzenie obowiązku prowadzenia szkół doktorskich w języku angielskim w obszarze nauk przyrodniczych,

inżynierskich i technicznych oraz nauk medycznych i nauk o zdrowiu. Dzięki temu polskie szkoły doktorskie staną się również interesujące dla najlepszych kandydatów z zagranicy.

22. Nabór do szkoły doktorskiej

Projekt ustawy nie określa częstotliwości naboru do szkoły doktorskiej. W celu zwiększenia dostępności i atrakcyjności szkół doktorskich (m.in. dla cudzoziemców i osób będących beneficjentami przedsięwzięcia, programu lub konkursu ogłoszonego np.: przez NAWA, NCBiR, NCN lub międzynarodowego konkursu na realizację projektu badawczego lub dydaktycznego), RMN proponuje, ażeby nabory do szkół doktorskich odbywały się w sposób ciągły albo przynajmniej w regularnych odstępach czasu (np. co kwartał). Pozwoli to na lepszą skuteczność w dotarciu do najzdolniejszych młodych naukowców w Polsce, jak również na świecie.

B. Procedura habilitacyjna

1. Błędne odesłanie w przepisach

Dostrzeżony przez RMN problem dotyczy powiązanych ze sobą art. 17 projektu ustawy, art. 130 oraz art. 178 ust. 1. Projektodawcy wskazali w art. 178 ust. 1, iż stopień naukowy albo stopień w zakresie sztuki nadaje, w drodze decyzji administracyjnej, w uczelni - senat lub inny organ uczelni, o którym mowa w art. 28 ust. 4. Przepis art. 28 ust. 4 odnosi się natomiast do art. 28 ust. 1 pkt 7, w którym to mowa jest o problemie formułowania rekomendacji dla rady uczelni i rektora w zakresie wykonywanych przez nich zadań. RMN domyśla się, że intencją w tej regulacji było odniesienie się we wskazanym miejscu do art. 28 ust. 1 pkt 8, traktującego o nadawaniu stopni naukowych i stopni w zakresie sztuki. Proponuje się zatem następującą zmianę brzmienia art. 28 ust. 4:

Zadanie, o którym mowa w ust. 1 pkt 8, może być wykonywane przez inny określony w statucie organ uczelni, o którym mowa w art. 17 ust. 2. Statut może określić tylko jeden organ w zakresie danej dyscypliny, a w przypadku uczelni spełniającej warunek, o którym mowa w art. 185 ust. 3 – w zakresie danej dziedziny.

2. Zniesienie obowiązku habilitacji

W kontekście stopni naukowych, najistotniejszą proponowaną w projekcie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce zmianą jest zniesienie obowiązku habilitacyjnego, jako elementu niezbędnego do dalszej pracy naukowej na uczelniach. Rada Młodych Naukowców popiera ogólny zamysł projektodawcy w tym zakresie, stojąc jednocześnie na stanowisku, iż docelowo jedynym obowiązującym w Polsce stopniem naukowym powinien być stopień doktora. W tym świetle, zarówno stopień doktora habilitowanego, jak i tytuł profesora, powinny zostać w dalszej perspektywie zniesione.

RMN zdaje sobie jednak sprawę, iż tak głębokie zmiany nie są i nie będą możliwe bez uprzedniej reformy obecnego systemu, zwiększenia kultury zatrudniania pracowników

w jednostkach naukowych oraz rzetelnych ocen okresowych tych osób. W związku z powyższym RMN podtrzymuje swój postulat, że habilitacja powinna zostać czasowo utrzymana, ponieważ aktualnie stanowi ona barierę, którą pokonują jedynie ambitni i naukowo samodzielni badacze, zdolni udowodnić, że potrafią uprawiać naukę na odpowiednio wysokim poziomie (Uchwała RMN nr V/6 z dnia 29 marca 2016 r.). Co więcej, w Ustawie 2.0 proponuje się, aby stopień doktora habilitowanego był nadawany osobom, które były zatrudnione na stanowisku profesora w zagranicznej jednostce badawczej, czy też takim, które otrzymały lub zrealizowały prestiżowe granty. RMN poczytuje te rozwiązania jako sygnał, że habilitacja mogłaby zostać zastąpiona mechanizmami znanymi z innych krajów, gdzie uzyskanie stanowiska profesora uczelni stanowi jednoznaczny sygnał o docenieniu dorobku naukowego badacza.

3. Podniesienie wymagań do uzyskania stopnia doktora habilitowanego

Rada Młodych Naukowców stoi na stanowisku, iż utrzymanie habilitacji, jako elementu ścieżki naukowej w Polsce, powinno się jednak wiązać z podniesieniem wymagań stawianych osobom starającym się o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego. Powinniśmy oczekiwać nie tylko wysokiej jakości „osiągnięcia habilitacyjnego”, ale także wysokiej jakości całokształtu badań oraz zdobywania funduszy przez przyszłego doktora habilitowanego na jego działania badawcze. Jest to szczególnie istotne w kontekście obecnie istniejącego obowiązku habilitacyjnego, który przyczynił się do obniżenia wartości habilitacji, jej poziomu, a w konsekwencji – prestiżu. Taki stan rzeczy wiąże się z tym, że zarówno komisje habilitacyjne, jak i rady jednostek naukowych, mają świadomość, że w ich gestii znajduje się znacznie więcej niż tylko awans danej osoby. Stopień doktora habilitowanego nie powinien być więc warunkiem utrzymania zatrudnienia przez pracownika naukowego. RMN uważa, że zniesienie obowiązku habilitacji i pozostawienie wyboru pracownikom jednostek, czy chcą oni rozwijać swoją karierę w kierunku profesury i kształcenia kolejnych pokoleń naukowców, jest właściwym krokiem.

4. Urlop habilitacyjny dla nauczyciela akademickiego

W świetle art. 130 pkt 2, który wyszczególnia możliwość przyznania płatnego urlopu osobie doktoryzującej się na przygotowanie rozprawy doktorskiej, uzasadnionym wydaje się dodanie analogicznego punktu dotyczącego habilitanta. RMN sugeruje zatem dodanie do art. 130 pkt 4 o następującej treści:

przygotowującemu wniosek potwierdzający spełnianie wymogów o których mowa w art. 219 ust. 1 – płatnego urlopu naukowego w wymiarze nieprzekraczającym 3 miesięcy.

5. Urlop habilitacyjny dla pracownika niebędącego nauczycielem akademickim lub pracownikiem naukowym

Rada Młodych Naukowców jest zdania, że urlop o którym traktuje art. 196 ust. 1 również powinien przysługiwać pracownikowi przygotowującemu wniosek potwierdzający spełnianie wymogów, o których mowa w art. 219 ust. 1. Dlatego też proponujemy następującą, zmodyfikowaną formę art. 223 ust. 1:

Pracownikowi niebędącemu nauczycielem akademickim lub pracownikiem naukowym, na którego wniosek zostało wszczęte postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, przysługuje na jego wniosek:

1) urlop na przygotowanie wniosku potwierdzającego spełnianie wymogów o których mowa w art. 219 ust. 1 lub na przygotowanie się do kolokwium habilitacyjnego, udzielany w terminie uzgodnionym z pracodawcą, w wymiarze 28 dni, które w rozumieniu odrębnych przepisów są dla tego pracownika dniami pracy, oraz

2) zwolnienie od pracy na uczestnictwo w kolokwium habilitacyjnym.

2. Za okres zwolnienia od pracy pracownikowi przysługuje wynagrodzenie ustalane jak za urlop wypoczynkowy.

6. Aktywność naukowa lub artystyczna

Zdaniem RMN art. 219 ust. 1 pkt 3 wymaga doprecyzowania, gdyż nie jest wiadomym o jakiej formie współpracy z innymi jednostkami mowa. Przykładowo: czy ustawodawca miał na myśli zatrudnienie danej osoby w kilku jednostkach, a może zatrudnienie w kilku projektach realizowanych w kilku jednostkach (np.: w ramach LASERLAB Europe), bądź też staże naukowe w różnych jednostkach? Co więcej, niekiedy regulacja przewidziana w tym przepisie może sztucznie wymuszać współpracę, niekoniecznie przyczyniając się w ten sposób do poprawy jakości badań, czy rozwoju samego badacza. Dlatego proponowane jest następujące brzmienie przepisu art. 219 ust. 1 pkt 3:

wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną, w szczególności realizowaną we współpracy zagranicznej lub w ramach projektów międzynarodowych.

7. Nowa definicja osiągnięcia habilitacyjnego

Aby procedowana ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce przyczyniła się w jak najpełniejszym stopniu do podwyższenia poziomu habilitacji i umiędzynarodowienia badań, RMN proponuje nową definicję „osiągnięcia habilitacyjnego”. Proponowane w projekcie ustawy osiągnięcie habilitacyjne definiowane jest m.in. jako cykl artykułów powiązanych tematycznie. Zdaniem RMN wymóg powiązania tematycznego w żaden sposób nie gwarantuje jakości prac wchodzących w jego skład ani tego, że cykl powstał przy znacznym wkładzie habilitanta. Ponadto wymóg powiązania tematycznego może niepotrzebnie ograniczać badacza do jednego, nieraz wąskiego, tematu badań, co utrudnia podążanie za szybko zmieniającymi się trendami naukowymi w niektórych dziedzinach i nie jest rozwiązaniem pro jakościowym – nauka rozwija się najlepiej, gdy nie jest skrzepowana.

Co więcej, zdefiniowanie powiązania tematycznego jest subiektywne i cykl publikacji, który w ocenie habilitanta jest powiązany tematycznie, może taki nie być w opinii recenzenta. Jako że celem habilitacji jest wykazanie, iż naukowiec jest w stanie samodzielnie prowadzić badania, które istotnie przyczyniają się do rozwoju danej dziedziny naukowej,

RMN podtrzymuje swój postulat, aby „osiągnięcie naukowe” definiować jako dzieło opublikowane w całości lub w zasadniczej części przez habilitanta, albo jako zbiór publikacji, w których powstanie habilitant miał wkład wyłączny lub wiodący, oraz które stanowi istotny wkład w rozwój danej dziedziny naukowej (Uchwała RMN nr V/6 z dnia 29 marca 2016 r.).

8. Szczególna ścieżka uzyskiwania habilitacji

W opinii RMN przewidziana w art. 219 ust. 5 projektu ustawy szczególna procedura uzyskiwania habilitacji przez osoby, które jako kierownik projektu otrzymały grant ERC lub jako kierownik projektu i zespołu badawczego zrealizowały projekt finansowany w ramach konkursu grantowego o uznanej renomie międzynarodowej i uzyskały rozliczenie tego projektu, mobilizująco wpłynęło na polskich badaczy oraz przekona ich, że w Polsce doceniany jest rozwój naukowy.

Zdaniem RMN zasadne byłoby jednak rozszerzenie katalogu osób, które mogłyby z tej szczególnej procedury skorzystać, również na tych polskich naukowców, którzy są członkami zespołów badawczych w grantach ERC i innych o uznanej renomie międzynarodowej i posiadają udokumentowane osiągnięcia badawcze wynikające z tych projektów. Uważamy, że nie należy dewaluować osiągnięć naukowych tych wykonawców w prestiżowych międzynarodowych projektach, którzy choć nie są ich kierownikami, to wyróżniają się bezprecedensowymi wynikami swojej naukowej działalności.

9. Finansowanie postępowania habilitacyjnego

Rada Młodych Naukowców stoi na stanowisku, iż postępowania habilitacyjne powinny być opłacane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego za pośrednictwem Rady Doskonałości Naukowej (RDN), która powinna być uprawniona do zarządzania tymi środkami. Tym samym Rada Młodych Naukowców pragnie podkreślić, że podtrzymuje swoje stanowisko wyrażone w pkt 3 Uchwały nr V/6 z dnia 29 marca 2016 r. (dot. centralnego finansowania postępowania habilitacyjnego).

Obecnie nie w pełni jest uregulowana kwestia, na kim spoczywa obowiązek opłacenia kosztów postępowania habilitacyjnego. Zazwyczaj postępowania są opłacane ze środków z budżetu jednostki naukowej, z której pochodzi habilitant. Sprawia to jednak, iż niewielki odsetek habilitantów decyduje się na wskazanie innej niż swoja jednostki naukowej jako tej, która ma przeprowadzić postępowanie habilitacyjne. Problemатyczne jest również obciążenie finansowe jednostki, która jako druga została wskazana przez RDN do przeprowadzenia postępowania odrzuconego przez jednostkę wskazaną przez habilitanta (art. 221 ust. 2 i 3). Dlatego w naszej ocenie rozwiązaniem tych problemów byłaby zmiana sposobu finansowania przewodów habilitacyjnych.

10. Wniosek o wszczęcie postępowania habilitacyjnego w języku angielskim

Zdaniem RMN powinna istnieć możliwość przygotowania wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego również w języku angielskim. Proponowana zmiana zwiększyłaby umiędzynarodowienie polskiej nauki i wprowadziłaby możliwość sporządzenia wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego równoważnie w językach polskim lub angielskim. Postuluje się zatem dodanie ust. 3 do art. 219 w brzmieniu:

Wniosek, o którym mowa w ust. 2, sporządza się w języku polskim lub angielskim.

11. Członek komisji habilitacyjnej

W projekcie ustawy w skład komisji habilitacyjnej wchodzi siedem osób: przewodniczący, czterech recenzentów, dwóch członków (w tym sekretarz). Jednostka przeprowadzająca postępowanie proponuje m.in. 2 członków posiadających stopień doktora habilitowanego lub tytuł profesora, zatrudnionych w podmiocie habilitującym, a w tym i sekretarza. Z praktyki jednak wiadomo, iż stopień zaznajomienia członków komisji z osiągnięciami i dorobkiem habilitanta jest zazwyczaj powierzchowny – w przeciwieństwie do recenzentów.

Zdaniem Rady Młodych Naukowców projakościowym rozwiązaniem byłaby rezygnacja z jednego członka komisji habilitacyjnej i zmniejszenie liczby osób wchodzących w skład komisji do 6, bądź powołanie w miejsce tego członka piątego recenzenta (wybieranego przez RDN). Ponadto, aby wynik głosowania był jak najbardziej miarodajny, głosowanie powinno być ważne tylko w przypadku, gdy po pierwsze głosuje cała komisja, a po drugie zrezygnuje się z możliwości oddania głosu wstrzymującego. Tym samym RMN pragnie podkreślić, że podtrzymuje swoje stanowisko wyrażone w pkt 8 Uchwały nr V/6 z dnia 29 marca 2016 r.

12. Potencjalny konflikt interesów oraz odpowiedź na recenzje

Rada Młodych Naukowców podtrzymuje swój postulat umożliwienia habilitantowi przedstawienia listy potencjalnych recenzentów, których obejmuje konflikt interesów oraz jednorazowego odniesienia się na piśmie do recenzji, co byłoby przedłożone komisji przed podjęciem przez nią ostatecznej decyzji o nadaniu stopnia doktora habilitowanego (Uchwała RMN nr V/6 z dnia 29 marca 2016 r.).

13. Kolokwium habilitacyjne

Poważne wątpliwości Rady Młodych Naukowców budzi art. 221 ust. 8 projektu ustawy, przewidujący możliwość przeprowadzania kolokwium habilitacyjnego, jako potencjalnego źródła nadużyć. Po pierwsze, przepis ten, dopuszczając wybiórcze, bezprzesłankowe przeprowadzenie kolokwium, stanowi zagrożenie nierównego, a przez to krzywdzącego, traktowania habilitantów. Należy również zauważyć, iż przebieg kolokwium habilitacyjnego może zostać oceniony przez pryzmat czynników pozamerytorycznych. Dlatego też RMN jest zdania, że należy zrezygnować z możliwości przeprowadzania kolokwium habilitacyjnych, zaś ocenę dorobku naukowego kandydata przeprowadzać jedynie na podstawie dokumentacji wykazanej we wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego.

14. Nabywanie uprawnień równoważnych uprawnieniom wynikającym z posiadania stopnia doktora habilitowanego

Zdaniem RMN pewne zastrzeżenia budzi art. 227 ust. 1 i 2, w myśl którego rektor (lub dyrektor instytutu) może wydać decyzję w sprawie nabycia uprawnień równoważnych uprawnieniom wynikającym z posiadania stopnia doktora habilitowanego w danej dyscyplinie osobie, która uzyskała stopień doktora w Rzeczypospolitej Polskiej lub za granicą, jeżeli podczas pracy w innym państwie przez co najmniej 5 lat kierowała samodzielnie zespołami badawczymi, posiada znaczące osiągnięcia naukowe oraz jest zatrudniona w podmiocie habilitującym posiadającym uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego w tej dyscyplinie na stanowisku profesora uczelni albo profesora instytutu w instytucie PAN lub instytucie badawczym, albo profesora w instytucie międzynarodowym.

RMN niepokoi brak jasno określonych zasad, w oparciu o które takie uprawnienia mogą przez kandydata zostać nabyte i na podstawie których może zostać wydana odpowiednia decyzja. Przepis w obecnym kształcie może być nadużywany i stanowić podstawę do omijania procedury habilitacyjnej. Ponadto uzasadnionym jest, aby dorobek naukowy kandydata nie był poddawany jednoosobowej ocenie rektora/dyrektora, lecz ocenie specjalnie w tym celu powołanemu organowi kolegialnemu.

15. Awans po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego

RMN jest zdania, iż proponowane przepisy powinny jasno precyzować możliwości awansowe oraz zwiększenie pensji po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego. Według RMN otrzymanie stopnia doktora habilitowanego powinno wiązać się ze znaczącym wzrostem minimalnej stawki wynagrodzenia podstawowego, co powinno być dodatkową zachętą do rozwoju pracownika.

C. Młodzi naukowcy w organach uczelni, instytucjach przedstawicielskich w środowiskach szkolnictwa wyższego i nauki oraz organach pomocniczych ministra

1. Skład rady uczelni

Rada Młodych Naukowców stoi na stanowisku, że w skład rady uczelni powinien wchodzić przynajmniej jeden młody naukowiec, o którym mowa w art. 361 ust. 2 pkt 2 (posiadający minimum stopień doktora i do 7 lat po doktoracie) zatrudniony w uczelni. Młodzi naukowcy stanowią dużą i prężnie działającą grupę pracowników nauki, bardzo zainteresowanych rozwojem ich uczelni, gdyż zwykle wiążą z nią długoletnie plany. Interesy i problemy grupy młodych naukowców znacząco różnią się od tych charakterystycznych dla innych grup nauczycieli i naukowców. W związku z obranym stanowiskiem proponujemy zatem dodanie pkt 3) do art. 19 ust. 1 o następującej treści:

przynajmniej jedna osoba będąca młodym naukowcem rozumianym zgodnie z art. 361 ust. 2 pkt 2 (posiadająca minimum stopień doktora i do 7 lat po doktoracie) zatrudnionym w uczelni.

2. Skład senatu

Zdaniem RMN studenci i doktoranci, stanowiąc nie mniej niż 20% składu senatu są nadreprezentowani w porównaniu do innych pracowników uczelni niebędących profesorami i profesorami uczelni, którzy stanowią 25% składu senatu (art. 29 ust. 1 pkt 1 lit. c). Pracownicy uczelni wymienieni w art. 29 pkt 1 lit. c biorą czynny udział w codziennym funkcjonowaniu uczelni, kształceniu studentów i doktorantów oraz prowadzeniu badań naukowych, dlatego ich rola w kształtowaniu polityki uczelni powinna być większa.

RMN sugeruje, aby zmniejszyć udział studentów i doktorantów w senacie uczelni do 15% na rzecz nauczycieli akademickich zatrudnionych na stanowiskach innych niż profesorowie i profesorowie uczelni oraz na rzecz pracowników niebędących nauczycielami akademickimi, którzy tym samym będą stanowić nie mniej niż 30% składu senatu. Jednocześnie postulujemy, aby wśród ostatniej grupy, co najmniej 50% (15% składu senatu)

stanowili młodzi naukowcy (zgodnie z art. 361 ust. 2 pkt 2 - posiadający minimum stopień doktora i do 7 lat po doktoracie). Rada Młodych Naukowców postuluje tym samym wprowadzenie następujących zmian do art. 29 ust. 1:

W skład senatu wchodzi:

1) w publicznej uczelni akademickiej:

a) profesorowie i profesorowie uczelni, którzy stanowią nie mniej niż 50% składu senatu,

b) studenci i doktoranci, którzy stanowią nie mniej niż 15% składu senatu,

c) nauczyciele akademicy zatrudnieni na stanowiskach innych niż określone w lit. a i pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi, którzy stanowią nie mniej niż 30% składu senatu; co najmniej 15% składu senatu powinni stanowić młodzi naukowcy (zgodnie z art. 361 ust. 2 pkt 2).

3. Skład RGNiSW

Podobnie jak w przypadku członków senatu, RMN proponuje, aby w skład Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego wśród 14 nauczycieli akademickich znalazło się także co najmniej 3 młodych naukowców (rozumianych zgodnie z art. 361 ust. 2 pkt 2). Tak jak studenci czy doktoranci posiadają odpowiednio 4 i 2 reprezentantów w RGNiSW, tak i młodzi naukowcy powinni mieć zagwarantowany głos w dyskusji na zasadach pełnoprawnego członka. Sugerujemy, aby w art. 332 ust. 1 pkt 1 umieścić następujące zdanie:

co najmniej 3 nauczycieli akademickich to młodzi naukowcy (zgodnie z art. 361 ust. 2 pkt 2).

4. Instytucje przedstawicielskie środowiska szkolnictwa wyższego i nauki

W związku z tym, że Rada Młodych Naukowców jest organem doradczym Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, stoimy na stanowisku, że organ ten również powinien zostać uwzględniony, jako jeden z przedstawicieli środowiska szkolnictwa wyższego i nauki. Zatem proponujemy modyfikację art. 330 projektu ustawy poprzez dodanie następującego pkt 7:

Instytucjami przedstawicielskimi środowiska szkolnictwa wyższego i nauki są:

- 1) RGNiSW;*
- 2) Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich;*
- 3) Konferencja Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych;*
- 4) Konferencja Rektorów Zawodowych Szkół Polskich;*
- 5) PSRP;*
- 6) Krajowa Reprezentacja Doktorantów, zwana dalej „KRD”;*
- 7) Rada Młodych Naukowców, zwana dalej „RMN”.*

Konsekwencją powyższej zmiany powinno być sformułowanie nowego przepisu, który określałby kompetencje i obszar działalności Rady Młodych Naukowców. Dlatego też postulujemy utworzenie nowego przepisu o następującej treści:

Art. 342. 1. RMN jest organem doradczym ministra w zakresie polityki naukowej państwa.

2. RMN przeprowadza ewaluację realizacji polityki naukowej państwa oraz opiniuje dokumenty przedstawione przez ministra. Wyniki ewaluacji przekazuje się Radzie Ministrów za pośrednictwem ministra.

3. W skład RMN wchodzi 18 członków - młodych naukowców (zgodnie z art. 361 ust. 2 pkt 2), powołanych przez ministra.

4. Kadencja RMN trwa 2 lata. Ta sama osoba może pełnić funkcję członka RMN nie dłużej niż przez 2 kolejne kadencje.

5. Pracami RMN kieruje przewodniczący, wybierany przez RMN spośród jego członków.

D. Młodzi naukowcy jako pracownicy uczelni

1. Obowiązki nauczyciela akademickiego

Zgodnie z art. 115 projektu ustawy do obowiązków nauczyciela akademickiego będącego pracownikiem badawczym lub badawczo-dydaktycznym należy prowadzenie działalności naukowej. Natomiast w art. 116 ust. 2 pkt 2 lit. b oraz c pojawia się kategoria „osiągnięć artystycznych”. W celu uspoźnienia przepisów projektu ustawy, proponujemy, aby art. 115 ust. 1 pkt 2 i 3 uzupełnić o treść „działalności naukowej lub artystycznej”.

Jednocześnie, odnosząc się do tego samego art. 115, postulujemy wykreślenie „wychowania” jako jednego z podstawowych obowiązków nauczyciela akademickiego. Jako młodym naukowcom, trudno nam sobie wyobrazić wychowywanie np. 50- lub 60-letnich studentów, których obecność dopuszcza zarówno zniesienie ograniczeń wiekowych dla uczestników studiów różnego rodzaju i szczebla, jak i słuszna, w naszej ocenie, promocja kształcenia ustawicznego (Life-Long Learning).

2. Zatrudnienie na dwóch uczelniach

Zdaniem RMN, ustawa nie powinna dopuszczać możliwości zatrudniania pracowników na dwóch uczelniach w ramach stosunku pracy. Przepis ten dopuszcza nieetyczną, naszym zdaniem, możliwość świadczenia pracy dla podmiotów potencjalnie konkurencyjnych, stąd może prowadzić do konfliktu interesów. Uważamy, że praca na tzw. drugim etacie mogłaby być możliwa tylko w wypadku zatrudnienia w instytucji nieprowadzącej działalności naukowo-dydaktycznej.

Jednocześnie, uważamy, że nie należy dopuszczać możliwości dodatkowego zatrudniania rektora uczelni w ramach stosunku pracy. Stoimy na stanowisku, że obowiązki rektora są na tyle absorbujące i wymagające, a równocześnie zorientowane na prestiż i lojalność, by był on w stanie efektywnie zarządzać uczelnią i ją reprezentować, pracując jednocześnie na rzecz innego pracodawcy. Postulat ten zgłaszamy, mając jednocześnie

świadomość, że art. 140 projektu ustawy gwarantuje rektorowi wynagrodzenie na odpowiednim poziomie.

3. Wymiar maksymalnego dopuszczalnego obciążenia dydaktycznego

W opinii RMN wymiar maksymalnego dopuszczalnego obciążenia dydaktycznego oraz jednoczesne kierowanie projektami badawczymi kolidują ze sobą. Podniesienie poziomu badań naukowych i intensyfikacja współpracy zagranicznej byłyby bardziej efektywne dzięki umożliwieniu pracownikom kierującym projektami naukowymi większego zaangażowania w prace badawcze. Obniżenie wymiaru zajęć dydaktycznych powinno być proporcjonalne do nakładu pracy związanego z prowadzonym projektem/projektami badawczymi. W związku z tym postulujemy uwzględnienie w art. 127 następującej treści:

Na wniosek pracownika jednostka naukowa ma obowiązek obniżenia rocznego wymiaru zajęć dydaktycznych pracownikowi naukowo-dydaktycznemu w wypadku kierowania przez niego projektem badawczym pozyskanym ze źródeł zewnętrznych. Jeżeli pracownik uzyskał zgodę na obniżenie wymiaru zajęć w trakcie aplikowania o grant badawczy, po uzyskaniu grantu wymiar obniżenia powinien być zgodny z tym zadeklarowanym i zaakceptowanym przez Jednostkę w danym wniosku grantowym, a w innych wypadkach nie niższy niż 50 godzin. Obniżenie rocznego wymiaru zajęć dydaktycznych nie może wiązać się z obniżeniem wynagrodzenia pracownika.

4. Maksymalne dopuszczalne obciążenie dydaktyczne w zakresie godzin ponadwymiarowych

Wychodząc z założenia, że w obecnym systemie ewaluacji pracowniczej i parametryzacji jednostek organizacyjnych dominuje obszar nauki, a nie dydaktyki, RMN postuluje zredukowanie maksymalnego dopuszczalnego obciążenia dydaktycznego w zakresie godzin ponadwymiarowych o połowę. Zgodnie z obecnym brzmieniem przepisów w projekcie ustawy, pracownik badawczo-dydaktyczny może być zobowiązany do prowadzenia zajęć

w łącznym wymiarze 300 godzin rocznie. Uważamy, że taki wymiar obowiązkowych godzin dydaktycznych uniemożliwi odpowiednie zaangażowanie się pracownika w działalność naukową, od której rozliczenia i oceny w dużej mierze zależy los jego, jak i jego uczelni. Z kolei pracownik dydaktyczny może być zobowiązany do prowadzenia zajęć w łącznym wymiarze 540 godzin rocznie, co z kolei uniemożliwi odpowiednie przygotowanie materiałów dydaktycznych i zaangażowanie się pracownika w proces kształcenia. W związku z tym, proponujemy modyfikację art. 127 ust. 6 pkt 1 i 2 w kierunku:

- 1) *1/8 rocznego wymiaru zajęć dydaktycznych - dla pracownika badawczo-dydaktycznego;*
- 2) *1/4 rocznego wymiaru zajęć dydaktycznych - dla pracownika dydaktycznego.*

Jednocześnie, postulujemy zredukowanie o połowę maksymalnego dopuszczalnego obciążenia dydaktycznego w zakresie godzin ponadwymiarowych, które wymaga zgody pracownika. Przepisy projektu ustawy umożliwiają obecnie wyrażenie zgody na prowadzenie zajęć w łącznym wymiarze ponad 1600 godzin rocznie (np.: lektor prowadzący 540 godzin obowiązkowych może wyrazić zgodę na prowadzenie zajęć ponadwymiarowych w wymiarze do 1080 godzin). RMN zdaje sobie sprawę, że przepis ten opiera się na zasadzie dobrowolności, jednakże zakładamy, że niektórzy, zwłaszcza młodzi pracownicy mogą wyrażać tę zgodę pod presją przełożonych lub pracować ponad swoje możliwości. Może to negatywnie wpłynąć na pracownika zarówno w zakresie jakości jego pracy, jak i jego zdrowia. W związku z tym, proponujemy zmianę w art. 127 ust. 7 „dwukrotności” na „jednokrotności”.

5. Okresowa ocena nauczycieli akademickich

W ocenie RMN art. 128, który opisuje mechanizm oceny okresowej nauczycieli akademickich, powinien określić bardziej zniuansowaną skalę ocen. Należałoby dodać do oceny pozytywnej i negatywnej również ocenę pozytywną warunkową i wyróżniającą. Nie niosłyby one skutków, które niesie ocena negatywna, ale ta pierwsza mogłaby być istotnym ostrzeżeniem, a ta druga – formą wyróżnienia najlepszych pracowników. Po otrzymaniu oceny

pozytywnej warunkowej powinna być wyznaczona kolejna ocena nie wcześniej niż rok lub dwa lata po pierwszej ocenie. Bardziej zniuansowane stopnie oceny mogą być pomocne w zarządzaniu uczelnią za pomocą wewnętrznych regulacji. Taka formuła oceny okresowej ma szanse – przy odpowiedniej praktyce na poziomie uczelni – dawać pracownikom rzeczywistą informację zwrotną dotyczącą ich pracy i rozwoju naukowego.

W obecnym kształcie pozytywna ocena okresowa na większości uczelni nie niesie ze sobą żadnej użytecznej informacji zwrotnej, a powinna być elementem mechanizmu motywacyjnego. Ocena pozytywna wyróżniająca (np.: dla maksymalnie 5% najlepszych pracowników) powinna się przełożyć na wymierną zmianę, albo w wymiarze wynagrodzenia (np. nagroda/premia), albo w wymiarze obowiązkowych zajęć dydaktycznych (np.: redukcja o 1/8).

Jednocześnie, postulujemy wprowadzenie ustawowo zagwarantowanego obowiązku pisemnego informowania pracowników o obowiązujących kryteriach oceny na 7 dni przed rozpoczęciem okresu podlegającego ocenie i o jej wynikach do 7 dni od jej dokonania.

Wychodząc z założenia o konieczności wyraźniejszej roli reprezentacji młodych naukowców w zarządzaniu uczelnią, proponujemy uzupełnić art. 128 ust. 3 o reprezentację młodych pracowników uczelni, zgodnie z ustawową definicją młodego naukowca, z wyłączeniem doktorantów (których reprezentacja jest zagwarantowana w omawianym przepisie).

6. Płatne urlopy badawcze

RMN stoi na stanowisku, aby przepisy dotyczące płatnych urlopów badawczych uelastyczyć i dostosować do słusznej, naszym zdaniem, promocji mobilności. Postulujemy wprowadzenie możliwości odbywania krótszych niż rok, ale częstszych niż raz, płatnych urlopów naukowych w krótszym okresie zatrudnienia, które przyczynią się do podniesienia jakości badań i zainicjują lub pogłębią współpracę międzynarodową. W związku z tym, proponujemy w miejsce art. 130 pkt 1 wprowadzić następującą treść:

posiadajcemu co najmniej stopień doktora, w okresie 7 lat zatrudnienia w danej uczelni – płatnych urlopów naukowych w łącznym wymiarze nieprzekraczającym roku w celu przeprowadzenia badań.

7. Wiek emerytalny

RMN postuluje przywrócenie w projekcie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce przepisu zrównującego do 65 lat wiek emerytalny nauczycielek i nauczycieli akademickich. Zdajemy sobie sprawę, że osiągnięcie wieku emerytalnego nie oznacza obowiązku skorzystania z przepisu ustawowego. Jednakże, obecne przepisy nie gwarantują kobietom, że środowisko uczelniane nie wymusi na nich przejścia na emeryturę. Ponadto, różnicowanie wiekowe uważamy za krzywdzące dla kobiet, które ze względu m.in. na obowiązki rodzinne, później w porównaniu do mężczyzn, osiągają awanse zawodowe. Poza tym RMN jest zdania, że różnicowanie wieku emerytalnego ze względu na płeć świadczy o poważnym braku równości szans dla kobiet w obszarze kariery naukowej.

E. Komerccjalizacja wyników badań

1. Wybór do rady uczelni przedstawiciela z otoczenia gospodarczego

RMN uważa, że skład nowego organu w uczelni tj. rady uczelni powinien zostać doprecyzowany. Proponujemy, aby w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce znalazł się przepis obligujący do wyboru do rady uczelni przedstawiciela z otoczenia gospodarczego lub społeczno-kulturalnego. Niewątpliwe doświadczenie tych osób pozytywnie wpłynie na efekty działalności innowacyjnej uczelni.

2. Centra transferu technologii

RMN postuluje o zmianę sformułowania „centra transferu technologii” na „centra transferu wiedzy i technologii”. Uczelnie specjalizujące się w naukach humanistycznych i społecznych rzadko tworzą technologie, natomiast mogą koncentrować się na komercjalizacji wyników badań podstawowych, w których nie występuje kategoria technologii. Rozszerzenie wyżej wymienionego sformułowania wprowadza więcej możliwości i poszerza katalog potencjalnych przedmiotów komercjalizacji.

3. Uproszczenie procesu komercjalizacji wyników działalności naukowej i know-how

RMN popiera wszystkie działania związane ze zwiększeniem otwartości uczelni na współpracę z biznesem. Uważamy, iż niezbędne jest uproszczenie procesu komercjalizacji wyników działalności naukowej i know-how. Jednym z rozwiązań może być likwidacja roli senatu w sprawach dotyczących centrów transferu technologii i akademickich inkubatorów przedsiębiorczości. Decyzje w tym zakresie powinny należeć do kompetencji rektora lub właściwego pełnomocnika rektora, z ograniczeniem roli senatu. Proponowana zmiana w znacznym stopniu pomoże naukowcom odbiurokratyzować i usprawnić proces współpracy z gospodarką.

4. Wyłączenie spółek celowych utworzonych przez uczelnie spod przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym

RMN postuluje o wyłączenie spółek celowych utworzonych przez uczelnie spod przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym. Jesteśmy zdania, że wyłączenie jedynie przepisów art. 38-41 ww. ustawy w projekcie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce nie jest wystarczające i stanowi nadmierną regulację utrudniającą tworzenie i funkcjonowanie spółek celowych. Przykładem są art. 19-23 ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym, które tworzą niepotrzebną barierę w zakresie powoływania członków spółki. Zgodnie z powyższymi przepisami kandydaci na członków organu nadzorczego spółki celowej utworzonej przez uczelnię muszą spełniać szczegółowo określone wymogi m.in. posiadać stopień naukowy doktora w naukach ekonomicznych, prawnych lub technicznych, co uniemożliwia powoływanie osób reprezentujących inne dziedziny nauki.

5. Zwolnienie z dyscypliny finansów publicznych dochodów uczelni i spółek celowych

Aby pobudzić współpracę nauki z biznesem, RMN proponuje zwolnienie z dyscypliny finansów publicznych dochodów uczelni i spółek celowych wynikających z ich działalności komercjalizacyjnej. Proponujemy, aby środki te obowiązkowo trafiały do funduszu kapitałowego, z którego mogłyby być finansowane prace badawczo-rozwojowe uczelni.

6. Obowiązek przeznaczania środków na działania komercjalizacyjne

RMN postuluje o uwzględnienie obowiązku przeznaczania przez Uczelnie 2% środków na działania komercjalizacyjne. Zgodnie z tzw. „małą ustawą o innowacyjności” (z 1 stycznia 2017 roku) na Uczelnię nałożono obowiązek przeznaczania części dotacji przeznaczonej na utrzymanie potencjału badawczego na komercjalizację, niestety w obecnym projekcie ustawy brak takiego zapisu. Te 2% dawało minimalne aczkolwiek wyraźnie obowiązkowe przeznaczanie funduszy na działania związane z komercjalizacją, polegające na analizie potrzeb rynku, stanu techniki, możliwości ochrony patentowej efektów tej działalności oraz

opracowaniu projektów komercjalizacji. RMN uważa, że proponowana zmiana może spowodować zahamowanie działań związanych z komercjalizacją.

7. Kryteria ewaluacji jakości naukowej

RMN postuluje, aby wprowadzić do kryteriów ewaluacji jakości naukowej działalność związaną z wdrażaniem nowych technologii oraz komercjalizacją badań naukowych i know how. Należy naszym zdaniem nagradzać uczelnie, których naukowcy są aktywni gospodarczo poprzez docenienie ich aktywności komercjalizacyjnej w procesie ewaluacji. W związku z tym proponujemy uściślenie art. 268 ust. 2 pkt 1 poprzez dodanie do tego punktu osiągnięć w zakresie wdrożeń technologicznych uzyskanych dzięki badaniom naukowym. Dzięki temu rozwiane zostałyby także wątpliwości podnoszone w uwagach do projektu Ustawy 2.0 związane z art. 268 ust. 1 pkt 3, w których opiniodawcy zwracali uwagę, iż kryterium „wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki” jest niejasne i wymaga doprecyzowania. Takim doprecyzowaniem byłoby jasne ustalenie aktywności komercjalizacyjnej naukowców jako kryterium ewaluacji jakości działalności naukowej. Treść tego kryterium rozwijana byłaby w przepisach odrębnego rozporządzenia.